

פקח'ים צעיר'ים

אן לאווי
בית שאן

החוברת של

ילדים שלום,
אני ארצי היעל.
כמוכם, גם אני צעיר, הרפתקן ואוהב לטייל ברחבי ישראל.
ביקרתי בכוכב הירדן, בארבל, בירקון,
במשושים, באפולוניה ובהרודיון.
ביס ובמדבר, בחורש ובהר...
רוצים להצטרף אליי?
בוודאי!!
ללמוד דברים חדשים ולשמור על הסביבה זה תמיד כדאי.

אז הרימו רגליים,
קחו עט, הורים ובקבוק של מים,
והפעם לגן הלאומי בית שאן, לטיול מיוחד,
בו ננסה להיות רומאים ליום אחד!

בסוף הטיול תוכלו להתייצב לטקס התחייבות, לקבל את התג
ולהצטרף אליי ואל החברים - להיות פקחים צעירים.
שלכם באהבה וחיבוק,
ארצי

משימה מס' 1 – ברוכים הבאים לסקיתופוליס

בואו נכיר את בית שאן העתיקה, בתקופת שלטון הרומאים. שמה היה אז "סקיתופוליס" (עיר הסקיתים). בתקופה זו הגיעה העיר לשיא גודלה ושיא תפארתה. התקופה החלה לפני כ-2000 שנה ונמשכה 500 שנה בערך. **התבוננו בדגם וסמנו ✓ ליד כל דבר שתמצאו בו:**

☐ חומת העיר

☐ מגדלי שמירה בחומה (כמה יש? __)

☐ שערי כניסה לעיר (כמה יש? __)

☐ ערוץ נחל חרוד

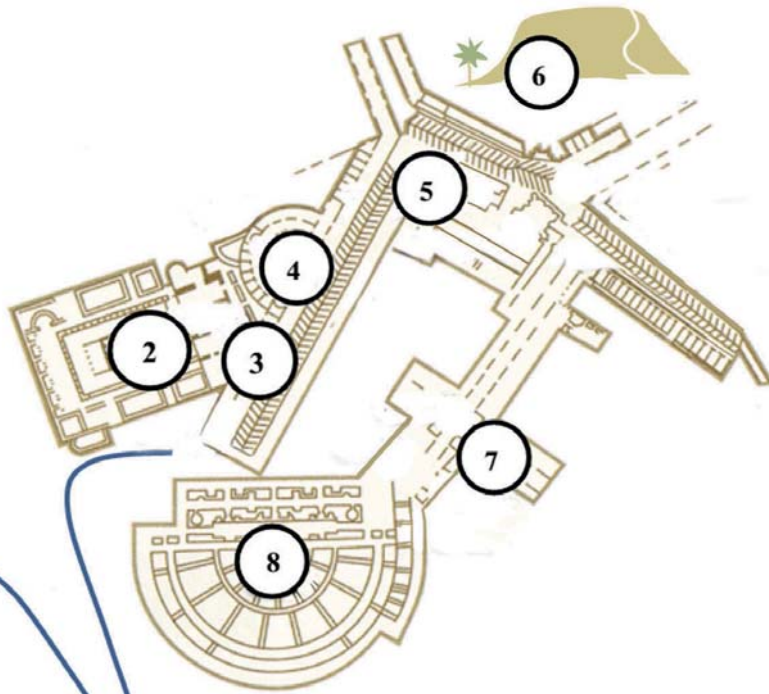
☐ גשרים על נחל חרוד

☐ בתי מגורים

☐ אמפיתיאטרון

☐ תיאטרון

☐ גבעה ותל

שביל

1

דגם העיר

בין התיאטרון לתל נמצא מרכז העיר סקיתופוליס. היום הוא בשטח הגן הלאומי ובו נטייל. המפה תעזור לכם למצוא את הדרך ואת מיקום המשימות.

בסקיתופוליס חיו כ-40 אלף איש. כיום חיים בבית שאן כ-20 אלף בלבד.

שכונות המגורים של בית שאן המודרנית נבנו על גבי שכונות המגורים של סקיתופוליס

למשימה הבאה - רדו עם השביל אל הרחוב העתיק לעבר בית המרחץ

משימה מס' 2 – נפש בריאה בגוף בריא

הכנסו עם ארצי לביקור מפנק בבית המרחץ הרומי ותגלו שבית מרחץ הוא לא רק מקלחת!

בחדר החם מנקים את נקבוביות העור.
מורחים את הגוף בשמן ולבסוף
מגרדים את העור במגרד

ככה? צ'יטות?!

מתעמלים ומתאבקים
בפלסטרה (החצר)

יש! .. פני!

מתפשטים במלתחה

כבר יוצא,
יש לי עוד נקבובית
אחת פתוחה

רחצה בבריכה הקרה לסגירת נקבוביות העור

התרגעות בבריכה הפושרת

אוי!
שוב פולטיקה...

בחרו באחת מפעילויות בית
המרחץ והציגו אותה בפני המשפחה
בפנטומימה (בלי מילים).
נראה האם יצליחו לנחש איפה
הייתם ומה עשיתם.

הרצאות ודיונים להרחבת הדעת

תעשה לי
שפם פזור

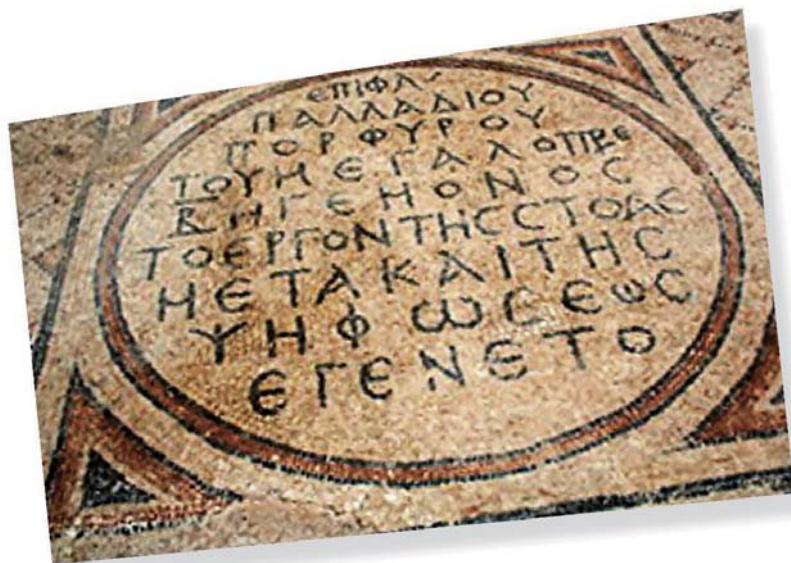
עיסוי מפנק, גילוח וטיפול יופי

משימה מס' 3 – מי אני ומה שמי?

מצאתם כתובת הקדשה לאדם שמימן את שיפוץ רחוב החנויות המפואר וגם העניק לו את שמו.

מיהו האיש? מצאו את שמו בכתובת הפסיפס: $\Upsilon \text{O} \text{I} \Delta \Lambda \Lambda \Lambda \text{A} \Pi$

מפתח הכתב היווני יסייע לכם לפענח אותו. זכרו, ביוונית קוראים משמאל לימין (הפוך מעברית).

$\text{I} = \text{I}$

$\text{A} = \text{A}$

$\text{O} = \text{O}$

$\Lambda = \Lambda$

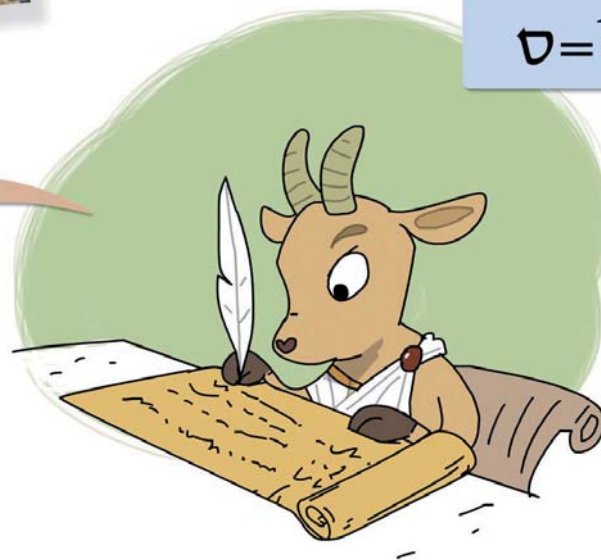
$\Delta = \Delta$

$\pi = \pi$

$\Upsilon = \Upsilon$

אנחנו ברחוב על שם _____
והרחוב הסמוך על שם סילוואנוס.
אל העיר הוא דיוניסוס
היסטוריון התקופה הוא יוספוס פלאביוס...
מעכשיו אני בשבילכם ארציוס!

מהו השם הרומאי שלכם?

משימה מס' 4 – מפגש עם אלת העיר

צורת המבנה שלפניכם היא כצורת האות היוונית C (סיגמה).

חפשו בין חדרי המבנה פסיפס המתאר את טיכה, אלת העיר סקיתופוליס.

טיכה היתה אלת המזל והשפע ואכן, בתקופה הרומית העיר התפתחה ופרחה.

התבוננו היטב בטיכה וחפשו:

1. כתר בצורת חומת העיר
 2. קרן שפע מליאה פירות
 3. עץ תמר
 - ד. סמל לאזור חם ועשיר במעיינות
 - ג. סמל לעצמה ולביטחון
 - ע. סמל לאזור חקלאי פורה ושגשוג כלכלי
- חברו בקו בין הפריטים שמצאתם (באדום) למה שהם מסמלים (בכחול).

פסיפס טיכה המקורי נשדד לפני יותר מעשרים שנה. הפסיפס שלפניכם הוא שחזור של המקור.

כעת, סדרו את האותיות בהתאמה למספרים ותגלו מה חשבו חכמינו על העיר:

”___ ו___ ו___ אס בארץ ישראל הוא, בית שאן (=סקיתופוליס) פיתחו”
(בבלי, עירובין, יט א)

למשימה הבאה - התקדמו עד לפינת הרחוב.

מימין תבחינו ברחבה ובמדרגות מאבן לבנה. לפניכם אחד ממקדשי העיר.

משימה מס' 5 – תודה לאל

במקדש התפללו הרומאים לאלים שלהם, זבחו והגישו להם מנחות (מתנות).
הרומאים האמינו באלים רבים והפעם איננו יודעים למי מהם שייך מקדש זה.
התבוננו היטב בתמונות האלים ונסו לזהות מיהם.

1. זאוס והרה – מלך האלים ואשתו
2. פוסידון – אל הים
3. דמטר – אלת התבואה והשפע
4. דיוניסוס – אל היין
5. ארס – אל המלחמה
6. הפייסטוס – אל הנפחים והאש
7. אפרודיטה – אלת היופי והאהבה
8. אתנה – אלת החכמה והמלחמה
9. אפולו – אל השמש והמוסיקה
10. ארטמיס – אלת הצייד
11. האדס – אל השאול והמתים

המקדש היה מבנה עצום ומרשים שנישא לגובה של 15 מ' (כבניין בן 5 קומות!). נותרו רק רחבת הכניסה והמדרגות שהובילו אליו. מה קרה למקדש? סדרו את האותיות בהתאמה למספרים ותגלו.

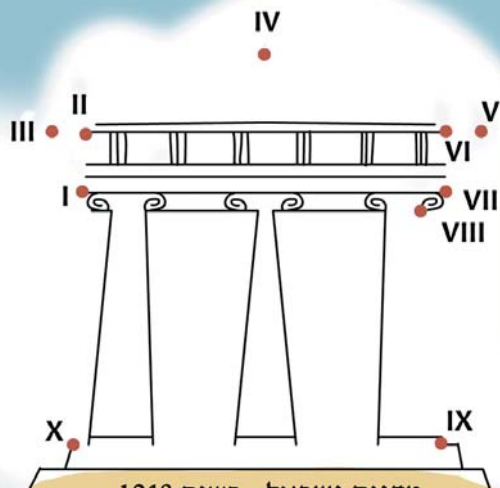
החזקה בשנת 749.

התמוטט _____
11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

למשימה הבאה – בקצה הרחוב פנו ימינה. התבוננו בעמודי הענק שנפלו מהמקדש ומהמבנה הסמוך.
את המשימה הבאה תוכלו לפתור כאן, או על התל

משימה מס' 6 – תודה לאל

ההתיישבות בבית שאן החלה על גבעה מדרום לנחל חרוד.
על גבי הגבעה נוצרו 20 שכבות של ישוב בתקופות שונות. שכבות אלו יצרו את התל הגבוה שלפנינו.

בתקופה הרומית ניצב בראש התל מקדש לאל זאוס.
חברו בקו את הנקודות הממוספרות וגלו אותו.
הספרות מ-I עד X הן ספרות רומיות.
איור התל יסייע לכם לזהות אותו.
שימו לב שהשכבה הקדומה ביותר היא הנמוכה ביותר!

- X** מדנית ישראל - בשנת 1948
הוקמה העיירה בית שאן
- IX** תקופה עות'מנית - יישוב קטן בשם "ביסאן"
- VIII** תקופה צלבנית - מצודה
- VII** תקופה ערבית - העיר "ביסאן" נחרבת ברעידת האדמה
- VI** תקופה ביזנטית - העיר בשיא גודלה. כנסייה נבנית על התל
- V** תקופה רומית - עיר חשובה ומפוארת "סקיתופוליס"
- IV** תקופה הלניסטית - היוונים הקימו את העיר וקראו לה "ניסה סקיתופוליס"
- III** תקופת ממלכת ישראל - שאול המלך ובניו נהרגו בקרב מול הפלישתים בגלבע. גופותיהם נתלו על חומת העיר "בית שן". דוד המלך כבש אותה ושלמה המלך הפך אותה לעיר חשובה
- II** תקופה כנענית - העיר הפכה למרכז השלטון המצרי בארץ ונקראת "אשאן"
- I** תקופה פרהיסטורית (לפני 7000 שנה) - ישוב קטן

למשימה הבאה – המשיכו לאורך הרחוב עד סופו. עשו אתנחתא בצל עצי התמר ומשם המשיכו לבית הכבוד.

משימה מס' 7 – עושים כבוד

הרומאים הם אלו שהביאו לעולם את השירותים לפני 2000 שנה. הם ידעו לתכנן ולתפעל אותם. כשנגמרה התקופה הרומית נעלמו גם השירותים ושוב אנשים עשו צרכים בכל מקום. הריח בעיר היה בלתי נסבל, מחלות ומגפות פרצו. הרומאים נהגו בכבוד כלפי גופם וסביבתם. הם שמרו עליהם וטיפחו אותם. בואו נלמד מהם איך לכבד ולשמור על האתרים ההיסטוריים שלנו. נעשה זאת למעננו ולמען הבאים אחרינו.

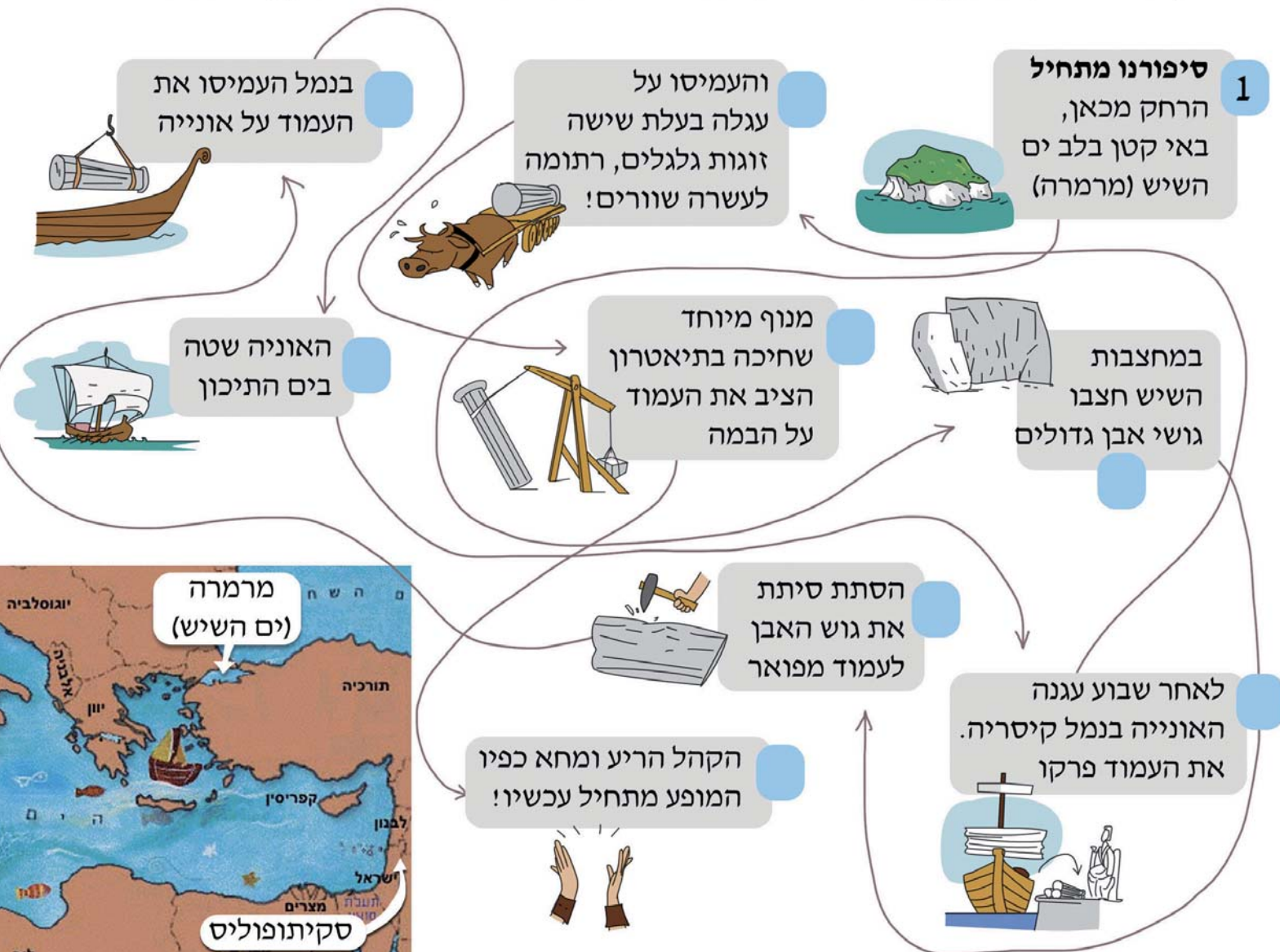
צבעו רק את המספרים המופיעים ליד התנהגויות שאינן מכבדות את הסביבה ופוגעות בה.

3	3	5	3	5	3	5	5	3	3	5	5	5	5	5	5	3	3	3	3	3	2	3	3	5	5	5	5
2	2	2	2	3	1	5	2	2	2	5	5	6	6	2	5	1	1	1	3	5	2	1	1	3	4	4	4
5	5	4	3	3	1	5	3	3	2	5	5	3	5	2	5	3	3	6	3	5	5	5	1	3	5	5	1
5	5	4	5	5	1	5	1	1	4	4	3	4	4	2	5	6	3	6	5	5	3	2	2	3	4	4	4

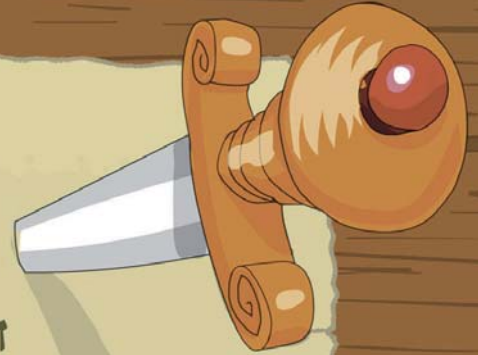

משימה מס' 8 – ההצגה הכי טובה בעיר

אין כמו לסיים את היום במופע בתיאטרון: 7000 צופים מילאו את היציעים, ברחבת האורכסטרה התמקמו הנגנים ועל הבמה השחקנים. מאחורי הבמה התרומם קיר תפאורה מפואר בגובה 20 מ', ובו עמודי ענק שהובאו לכאן ממרחקים: עמודי גרניט ורודים ואפורים ממצריים, עמודי שיש מתורכיה... עקבו אחר מסעו הארוך והמפותל של עמוד השיש. תנו מספרים לתחנות שבדרך, לפי הסדר.

כל הכבוד! כעת אתם ראויים לטקס ההתחייבות, בו תהיו לפקחים צעירים!

התחייבות הפקחים הצעירים

אני, פקח/ית צעירה בישראל,
אמשיך לצאת לטבע, לחקור ולטייל.
אספר לילדים אחרים, לקרובים ולשכנים
על מה שלמדתי ועל פקחים צעירים.

אני מתחייב/ת
לשמור בכל מקום ואתר
על העתיקות המספרות על העבר.
להגן על הצומח והחי;
ולשמור על סביבה נקייה גם עבור הבאים אחריי.

על החתום: _____

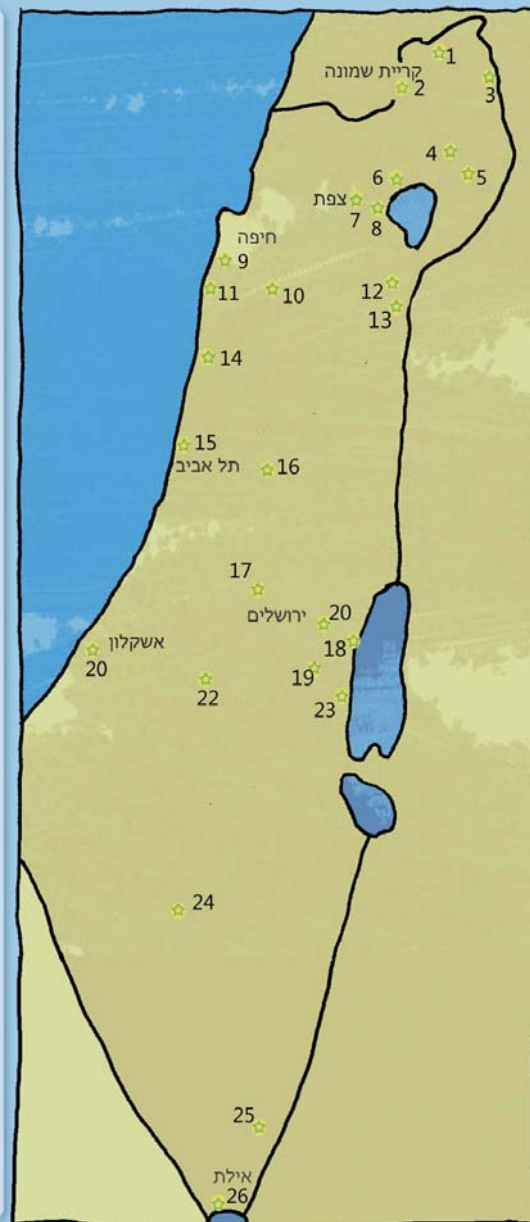
_____ גן לאומי בית שאן
תאריך _____ שם עורך הטקס
חתימת עורך הטקס _____ ניתן באתר

פקחים צעירים ברחבי הארץ:

1. שמורת טבע נחל דן
2. שמורת טבע נחל חרמון (בניאס)
3. גן לאומי מבצר נמרוד
4. שמורת טבע משושים
5. שמורת טבע גמלא
6. גן לאומי כורזים
7. שמורת טבע נחל עמוד
8. גן לאומי ושמורת טבע ארבל
9. שמורת טבע נחל מערות
10. גן לאומי בית שערים
11. שמורת טבע חוף הבונים
12. גן לאומי כוכב הירדן
13. גן לאומי בית שאן
14. גן לאומי קיסריה
15. גן לאומי אפולוניה
16. גן לאומי ירקון
17. גן לאומי עין חמד
18. שמורת טבע נחל פרת
19. שמורת טבע עינות צוקים
20. גן לאומי הרודיון
21. גן לאומי אשקלון
22. גן לאומי בית גוברין
23. שמורת טבע עין גדי
24. גן לאומי עבדת
25. שמורת טבע חי בר יטבתה
26. שמורת טבע חוף האלמוגים

להתראות
בגנים הלאומיים
ובשמורות הטבע

www.tevakid.org חפשו אותנו ב-

תכנית "פקחים צעירים" החלה לפעול בשנת 2008 ביוזמת קרן דואליס להשקעות חברתיות (ע"ר) ובשיתוף רשות הטבע והגנים. התכנית מעודדת ילדים ובני משפחותיהם לאהבת הטבע וערכי המורשת ושמירה עליהם בדרך חווייתית ומהנה.

